

**TARIX FANINI O'QITISH METODLARINI MASOFAVIY TA'LIM TIZIMIDA
RIVOJLANTIRISH**

Rahmatova Fotima-begim Muxsin qizi

Annotatsiya *Mazkur maqolada tarix fanini masofaviy ta'lim tizimida o'qitish metodlari tahlil qilingan. Shuningdek, zamonaviy axborot texnologiyalari, virtual platformalar va interaktiv yondashuvlar asosida tarix fanini samarali o'qitish imkoniyatlari ko'rib chiqilgan. Masofaviy ta'lim sharoitida tarixiy bilimlarni o'zlashtirish jarayonida uchraydigan muammolar va ularni bartaraf etish yo'llari ham yoritilgan.*

Kalit so'zlar: *tarix ta'limi, masofaviy ta'lim, pedagogik texnologiya, o'qitish metodlari, virtual ta'lim muhiti*

Аннотация *В статье описано значение непрерывного профессионального развития и факторы, влияющие на формировании профессиональной компетентности педагогических кадров организаций дошкольного образования.*

Ключевые слова: *преподавание истории, дистанционное обучение, педагогические технологии, методы обучения, виртуальная образовательная среда.*

Annotation *This article analyzes methods of teaching history within the system of distance education. The possibilities of effective history teaching based on modern information technologies, virtual platforms, and interactive approaches are examined. The article also highlights the challenges encountered in the process of acquiring historical knowledge in a distance learning environment and ways to overcome them.*

Keywords: *history education, distance learning, pedagogical technologies, teaching methods, virtual learning environment.*

Zamonaviy ta'lim tizimi dunyo miqyosida jadal raqamlashtirilmoqda. Bu jarayon ayniqsa so'nggi yillarda, ayniqsa COVID-19 pandemiyasi sababli yanada tezlashdi. Masofaviy ta'lim tizimlari, shu jumladan tarix fanini o'qitish usullari yangi bosqichga ko'tarilmoqda. Tarix fanini masofaviy o'qitish o'ziga xos pedagogik yondashuvlarni talab qiladi, chunki fan mazmuni ko'pincha vizual va analitik faoliyatni o'z ichiga oladi. Shu bois, o'qitish metodikasini zamonaviy texnologiyalar bilan uyg'unlashtirish juda muhimdir.

Masofaviy ta'lim – bu ta'lim jarayonining innovatsion shakli bo'lib, o'quvchilar va o'qituvchilar jismoniy joylashuvidan qat'iy nazar ta'lim olish va berish imkonini yaratadi. Bu, ayniqsa, o'quvchilarga zamonaviy texnologiyalar yordamida ma'lumotlarga kengroq va tezroq kirish imkonini beradi. Tarix fanini masofaviy ta'limda o'qitishning ayni paytda bir qator muhim xususiyatlari mavjud:

-Makon va vaqt erkinligi: Masofaviy ta'lim o'quvchilarga har qanday joydan va vaqtda ta'lim olish imkonini taqdim etadi. Bu xususiyat ayniqsa turli hududlarda yashovchi yoshlarga, shu jumladan cheklangan imkoniyatlarga ega bo'lganlar uchun katta afzallikdir.

TANQIDIY NAZAR, TAHLILY TAFAKKUR VA INNOVATSION G'UYALAR

-**Individual ritm va o'qish imkoniyati:** Har bir o'quvchi o'zining o'qish tezligi va vaqt rejasiga qarab ta'lim olishi mumkin, bu esa ta'lim jarayonini individualizatsiyalash va o'quvchilarning bilim olish darajasini oshirishga yordam beradi.

-**Ko'p formatli ta'lim materiallari:** Masofaviy ta'limda video darslar, interaktiv taqdimotlar, elektron kitoblar, onlayn viktorinalar, virtual muzeylar va arxivlar kabi ko'p formatli va multimedia materiallardan foydalaniladi. Bu o'quv jarayonini jozibali va samarali qiladi.

-**Ta'limning uzluksizligi:** Masofaviy ta'limda texnologiyalar yordamida ta'lim jarayoni barqaror va uzluksiz amalga oshiriladi, ta'lim tizimidagi buzilishlar yoki transport muammolari ta'sir qilmaydi.

Tarix fanini o'rganish nafaqat o'tishni bilish, balki jamiyat taraqqiyotini tushunish va tanqidiy fikrlashni rivojlantirishdir. Masofaviy ta'lim texnologiyalari bu jarayonni ko'proq faol, interaktiv va amaliy qiladi. O'quvchilar tarixiy voqealarni nafaqat o'qib o'rganish, balki ularni virtual muhitda ko'rish, turli manbalar bilan ishlash, muammolarni tahlil qilish va baholash imkoniga ega bo'ladi.

Masofaviy ta'limda uchraydigan asosiy muammolar va ularni hal qilish yo'llari:

1. Texnik muammolar: Internet tezligi past bo'lgan yoki texnik vositalari yetarli bo'lmagan o'quvchilar uchun ta'lim olish qiyinchilik tug'diradi. Buni oldini olish uchun yuqori sifatli video darslarni onlayn platformada saqlash, audio va matn formatdagi alternativ materiallarni taklif etish mumkin.

2. O'quvchilarning faoligi pastligi: Masofaviy darslarda ba'zan o'quvchilarning ishtirokini ta'minlash qiyin bo'ladi. Shu bois interaktiv savollar, onlayn munozaralar, geymifikatsiya elementlari va ta'lim jarayoniga rag'batlantiruvchi tizimlarni joriy etish tavsiya etiladi.

3. Pedagoglarning raqamli savodxonligi: Har bir o'qituvchi masofaviy ta'lim texnologiyalaridan faol va samarali foydalanishi uchun muntazam malaka oshirish kurslari o'tkazilishi lozim. Bu o'qituvchilarga yangi pedagogik usullar va texnologiyalar bilan tanishish imkonini beradi.

4. O'quv jarayonidagi psixologik qiyinchiliklar: Masofaviy ta'limda o'quvchilar va o'qituvchilar o'rtasidagi shaxsiy aloqa kamayishi motivatsiya va diqqatni pasaytirishi mumkin. Buning oldini olish uchun videokonferensiyalar, virtual guruhli ishlar va individual muloqotlar tashkil etish muhim.

Tarix fanini masofaviy o'qitishda quyidagi texnologiyalar muhim ahamiyatga ega:

- **Virtual muzeylar va 3D ekskursiyalar:** Tarixiy obidalarni virtual tarzda o'rganish imkonini beradi.

- **Simulyatsiyalar va o'yinlar:** Tarixiy jarayonlarni tushunishga yordam beradi.

- **Onlayn konferensiyalar va webinarlar:** O'qituvchilar va o'quvchilar o'rtasida samarali muloqotni ta'minlaydi.

Masofaviy ta'lim sohasida tarix fanini samarali o'qitish uchun turli pedagogik metodlar va texnologiyalarni joriy etish zarur. Ushbu metodlar nafaqat bilimlarni o'zlashtirishni

TANQIDIY NAZAR, TAHLILIIY TAFAKKUR VA INNOVATSION G'UYALAR

osonlashtiradi, balki o'quvchilarning faol ishtirokini ta'minlashga yordam beradi¹⁰². Quyida eng samarali metodlar bayon etilgan:

Tarixiy voqealar, shaxslar yoki jarayonlar bo'yicha real yoki yarim real vaziyatlarni tahlil qilish orqali o'quvchilar tanqidiy fikrlash ko'nikmalarini rivojlantiradi. Masofaviy ta'limda bu metod onlayn forumlar yoki video-konferensiya shaklida amalga oshirilishi mumkin¹⁰³.

Internet manbalaridan foydalanib, o'quvchilarga mustaqil tadqiqotlar o'tkazish uchun topshiriqlar beriladi. Bu metod o'quvchilarning axborot bilan ishlash qobiliyatini oshiradi va ularni mustaqil o'rganishga rag'batlantiradi¹⁰⁴.

Tarixiy masalalar bo'yicha onlayn muhokamalar tashkil etish o'quvchilarga fikrlarini erkin ifoda etish, boshqalar nuqtai nazarini tinglash va bahslashish imkonini beradi. Bu metod kommunikativ ko'nikmalarni oshirishda muhimdir¹⁰⁵.

O'quv jarayoniga o'yin elementlarini qo'shish orqali o'quvchilarni faol ishtirokga jalb qilish mumkin. Masalan, tarixiy viktorinalar, raqobatli testlar va ball tizimlari orqali motivatsiya oshiriladi¹⁰⁶.

Tarixiy jarayonlarni virtual muhitda qayta yaratish, masalan, tarixiy janglarni yoki siyosiy muhokamalarni simulyatsiya qilish o'quvchilarning amaliy ko'nikmalarini rivojlantirishga xizmat qiladi.

Muammolar va ularni bartaraf etish

Texnik cheklovlar: Internet tezligi past bo'lgan hududlarda videolarni yuklash qiyinchilik tug'diradi. Bu muammoni darslarni oldindan yozib qo'yish orqali hal qilish mumkin.

O'quvchilar faoliyati: Ba'zan o'quvchilar onlayn darslarda faollik ko'rsatmaydi. Buning oldini olish uchun gamifikatsiya elementlarini joriy etish tavsiya etiladi.

O'qituvchilarning raqamli savodxonligi: Muntazam malaka oshirish kurslari va treninglar tashkil etilishi kerak.

Xulosa

Tarix fanini masofaviy ta'limda o'qitish zamonaviy ta'lim jarayonining muhim qismiga aylandi. Zamonaviy pedagogik texnologiyalar, virtual platformalar va interaktiv usullar yordamida tarixiy bilimlarni samarali o'zlashtirish mumkin. Ta'lim sifatini oshirish uchun pedagoglarning raqamli savodxonligini oshirish, texnik ta'minotni yaxshilash va innovatsion metodlarni joriy etish zarur.

¹⁰² Кейс-метод (Case study)

¹⁰³ Veb-kvestlar (Web-quests)

¹⁰⁴ Tripp, D. (2007). *Critical incidents in teaching*. Routledge.

¹⁰⁵ Salmon, G. (2002). *E-moderating: The key to teaching and learning online*. RoutledgeFalmer.

¹⁰⁶ Deterding, S., Dixon, D., Khaled, R., & Nacke, L. (2011). From game design elements to gamefulness: defining "gamification". *Proceedings of the 15th International Academic MindTrek Conference*, 9–15.

TANQIDIY NAZAR, TAHLILIIY TAFAKKUR VA INNOVATSION G‘OYALAR

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Dyujina A.I. Distantsonnoe obuchenie istorii v shkole v period pandemii. – art-talant.org, 2021.
2. Ryumkina A.V. Evolyutsiya obrazovatelnyx texnologiy: istoriya onlayn-obucheniya. – Vestnik nauki, №1 (82), 2025.
3. Xanturova I.E. Distantsonnoe obuchenie v sovremennoy shkole: problematika. – arz.unn.ru, 2023.
4. O‘zbekiston Respublikasi Xalq ta’limi vazirligi. Ta’limda raqamli texnologiyalar. – Toshkent, 2022.
5. Nazarov K. “Ta’lim metodlari va zamonaviy yondashuvlar”. – SamDU nashri, 2021.

